

Mariusz Rutkowski

XIV Słowiańska Konferencja Onomastyczna, Bańska Bystrzyca 6-8 lipca 2000

Prace Językoznawcze 2, 229-231

2000

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

XIV Słowacka Konferencja Onomastyczna (Bańska Bystrzyca, 6–8 lipca 2000)

Słowackie spotkania językoznawców onomastów mają już długą tradycję i ustaloną w środowisku rangę (pierwsza konferencja odbyła się w 1967 r. w Bratysławie). Wraz z ich polskimi odpowiednikami (tzn. Ogólnopolskimi Konferencjami Onomastycznymi) stanowią znaczące wydarzenia, które cyklicznie gromadzą badaczy nazw własnych z całej Słowiańszczyzny. Międzynarodowy charakter obu konferencji stał się już bowiem tradycją.

Tegoroczna XIV Słowacka Konferencja Onomastyczna odbyła się w dniach 6–8 lipca w Bańskiej Bystrzycy. Jej organizatorami były Katedra Słowackiego Języka i Literatury Uniwersytetu Mateja Bela w Bańskiej Bystrzycy oraz Wydział Językoznawstwa Słowackiej Akademii Nauk w Bratysławie. Konferencja dotyczyła miejsca i funkcji nazw własnych w systemie językowym oraz w komunikacji społecznej, a jej główny temat brzmiał *Nazwa własna w języku i społeczeństwie*. Szeroka formuła tematyczna konferencji pozwoliła na zaprezentowanie zarówno zagadnień syntetyzujących, teoretycznych, jak i opracowań bardziej szczegółowych, odpowiadających zainteresowaniom poszczególnych badaczy. Do Bańskiej Bystrzycy zjechało 35 onomastów ze Słowacji, Czech, Polski i Niemiec. Polskę reprezentowało sześć ośrodków: Bydgoszcz (2 osoby), Cieszyn (1), Łódź (1), Olsztyn (1), Poznań (2) i Szczecin (2).

Konferencję otworzył uroczyście Milan Majtán, kreśląc sylwetkę wybitnego słowackiego onomasty Vincenta Blanára, któremu w 80. rocznicę urodzin organizatorzy zadedykowali całą XIV SKO. Jubilat wygłosił też pierwszy referat – (*Slovenská*) *onomastika dnes a zajtra*, w którym dokonał syntezy dotychczasowych badań onomastycznych oraz wyznaczył prawdopodobne kierunki rozwoju tej dziedziny językoznawstwa. Referat w pewnym stopniu korespondował z jego *opus vitae*: *Teória vlastného mena* (Bratysława 1996).

Kolejnym referentem był Miroslav Dudok z referatem *Kultúrna identita a vlastné meno*. Polskie wystąpienia zainicjował Robert Mrózek referatem *Komponenty onimicznej sfery języka w komunikacji społecznej*. Autor na przykładzie czterech podstawowych kategorii nazewniczych (toponimii, antroponimii, zoonimii i chrematonimii) rozważał przejawianie się jednostek onimicznych na trzech poziomach komunikacji: ogólnym, regionalnym i lokalnym. Pierwszą część obrad plenarnych zamknął Ernst Eichler wystąpieniem na temat historycznej przestrzeni językowej w niemiecko-słowiańskich kontaktach regionalnych w świetle onomastyki (*Historische Sprachräume im deutsch-slavischem Berührungsbereich im Liechte der Onomastik*).

W następnej części obrad plenarnych prezentowane zostały dalsze referaty poświęcone problemom bardziej ogólnym i teoretycznym. Otworzyły ją dwa wystąpienia onomastów słowackich: Slavomíra Ondrejoviča *K výslovnosti krstných*

mien v slovenčine i Jaromira Krško *Sociálno-psychologické aspekty pomenovania*. Następnie Mariusz Rutkowski w referacie pt. *Uwagi o funkcji deskrypcyjnej nazw własnych* przedstawił dwa typy deskrypcji w nazwach własnych oraz zastanawiał się nad sposobem wyznaczenia granicy przejawiania się funkcji deskrypcyjnej w jednostkach nazewniczych różnych kategorii. Ostatni referat w tej grupie przedstawiła Jolanta Ignatowicz-Skowrońska, która mówiła na temat *Eponimy w slangu młodzieżowym*. Na przykładach z potocznego języka młodzieży ze szkół podstawowych, średnich i wyższych referentka pokazała sposoby funkcjonowania wyrazów odimiennych oraz zapelatywizowanych nazw własnych. Pierwszy dzień obrad zamknęły referaty onomastów słowackich. Występowali kolejno: Vincent Sedlák *Panónia a južni Slovania v VII až IX. staroči*, Jana Wachtarczyková *Virtuálna identita ľudí na internete a ich mená*, Vladimr Patráš „*Niky w chate*”. *Pohl'ad na internetovské prezývky cez okienko sociolingvistiky* oraz Anita Holá *Nemecké priezviská a mená domov v obci Janova Lehota do roku 1944*.

Drugi dzień konferencji wypełniły wystąpienia o charakterze opracowań szczegółowych. Jako pierwszy wystąpił Milan Majtán z referatem dotyczącym rozwoju toponimii słowackiej w średniowieczu *Vývin slovenskej toponymie v stredoveku*. Pokazał on na konkretnych przykładach kształtowanie się poszczególnych form jednostek toponimicznych, posługując się bogatą egzemplifikacją zapisów z różnych źródeł od XIII do XVI w. Następnie Aleksandra Belchnerowska wygłosiła referat o udziale leksyki z pola semantycznego „fauna i flora” w zachodniopomorskich nazwach terenowych *Fauna i flora w toponimii Pomorza Zachodniego*.

Aktywne na tego rodzaju konferencjach środowisko onomastów praskich reprezentowali w Bańskiej Bystrzycy Milan Harvalik, Jana Matúšová i Miroslava Knappová. Pierwszy wygłosił interesujący tekst poświęcony derywacji onimicznej i jej roli w kształtowaniu systemu nazewnictwa terenowego *Onymická derivace a její role při vzniku českých anoikonym*. Jana Matúšová przedstawiła swe spostrzeżenia na temat roli badań syntaktycznych w obrębie toponimii *K úloze syntaktického výzkumu v oblasti toponymie*, natomiast M. Knappová omówiła zagadnienie wpływu przemian społecznych na motywacje wyboru imion w Czechach *Společenské proměny a volba rodních jmen v Česku*. W dalszej kolejności referaty wygłosili również: Iveta Valentová *Jazyková stránka individuálnej charakteristiky ako funkčného člena živej antropolexémy*, L'ubor Králik *Od Abraháma k „abrahámovinám”*, Jitka Malenišská *Lužickosrbské a jihoslovanské jazykov vlivy v oronymii Českého středohoří*, Marta Pančíková *Slovenské a slovanské oronymá* oraz Marek Lupták *Tému z toponomastiky doplní neskôr*. Tę część konferencji zamknął Ivan Očeanáš wystąpieniem na temat nazewnictwa kościołów słowackich *Názvy kostolov na Slovensku*.

Następne cztery referaty wygłosiły przedstawicielki polskich ośrodków językoznawczych. Magdalena Czachorowska mówiła na temat *Staropolskie i współczesne*

etnika, zaś Łucja M. Szewczyk zaprezentowała tekst dotyczący słabo jeszcze rozpoznanej dziedziny nazewnictwa: onomastyki zakonnej *Imiona zakonne klarysek*. Małgorzata Rutkiewicz z kolei dokonała interesującej konfrontacji nazewnictwa budynków miejskich i wiejskich z terenu czterech wybranych gmin zachodniej Wielkopolski *Semantyka i struktura nazw budynków w zachodniośrodkowej części województwa wielkopolskiego*. Jedyny na tej konferencji odczyt poświęcony nazwom w literaturze pięknej wygłosiła Maria M. Nowakowska *Nazewnictwo i jego funkcje w zbiorze opowiadań Marka Nowakowskiego pt. „Układ zamknięty”*.

Konferencję zamykał blok referatów czeskich i słowackich. Kolejno występowali: Imrich Hornánský *Miedzinárodná regulácia štandarizácie a používania vžitých názvov – exonym*, Mária Kořáčová *Používanie štandarizovaných a neštandarizovaných toponým*, Pavol Odaloš *Legislatívna determinácia urbanonymie*, Dušan Fičor *Názvy katastrálnych území v Slovenskej republike*, Matej Považaj *Štandarizácia názvov vodopádov na Slovensku* i Radomíra Smyčková *Príspevok k štandarizácii geografických názvov so slovotvorným základom -drieň*.

Powyższy krótki przegląd pokazuje różnorodność podejmowanych przez onomastów zagadnień: od prób uchwycenia ogólnych prawideł funkcjonowania i przejawiania się nazw własnych w komunikacji społecznej, poprzez kwestie standaryzacji nazw własnych aż do bardzo szczegółowych problemów związanych z różnymi klasami nazwicznymi. Dominowały opracowania antroponimiczne i toponimiczne, a swego rodzaju znakiem czasu były dwa referaty poświęcone nazwom funkcjonującym w Internecie. Ostatnia w tym stuleciu Słowacka Konferencja Onomastyczna przyniosła zatem – oprócz tradycyjnych opisów nazw własnych z przestrzeni realnej i literackiej – pierwsze referaty dotyczące nazewnictwa z „przestrzeni wirtualnej”, świadczące o ciągłym rozszerzaniu się spektrum obserwacji onomastycznych, czy też dokonywania prób „nazwicznej interpretacji” coraz to nowych zjawisk z szeroko pojętej komunikacji społecznej.

Mariusz Rutkowski